

Chvalkovice | Detail mlýna

Identifikační údaje

Adresa	Chvalkovice - 683 41
Okres	Vyškov
Katalogové číslo	Burian 170
Katastrální území	Chvalkovice
GPS	49° 11' 9.3" 17° 7' 5.5"
Mapová značka	Holandský / Objekt s kompletní technologií
Poloha vůči obci	600 m JV od středu obce
Číslo kulturní památky	30362/7-3644 z r.1970 otevřít list NPÚ
Přístupnost	Nepřístupný
Rok stavby	1873
Rok zániku	

Stručný popis

Větrný mlýn holandského typu postavil roce 1873 Josef Vítek z pálených cihel. Mlýn má průměr 7,7 m, celkovou výšku 10,4 m a byl vybaven dvěma mlýnskými složenými, poháněnými zdola pomocí transmisí. Tloušťka zdí je 80 cm. Jeho syn Josef, který měl v mlynářství pokračovat, padl v první světové válce. Proto řemeslo musel převzít v roce 1920 jeho bratr Jan, do té doby ošetřovatel. Zvládl to však výborně, neboť mlýn nejen dobře provozoval, ale i nebývale modernizoval.

Po první válce byl borovicový les na hřebeni nad mlýnem již natolik vzrostlý, že mu vzal hodně nejlepšího větru. Proto musel mlynář hledat náhradní pohon. Do mlýna zabudoval benzínový motor. Když však v krátké době vzrostla cena benzínu ze 2,- na 24,-Kč předělal pohon na vodní páru vytvářenou ve vyvíječi spalujícím antracit. Před zapečetěním mlýnů v roce 1941 měl už připraveny i elektromotory. Modernizoval i vybavení mlýna. Vybavil ho válcovou stolicí na žito a pšenici, loupačkou, rotačními sítí, lanovým výtahem na dva pytle obilí a kapsovým výtahem, který vyvážel melivo do druhého podlaží do sít. To jsou v našich větrných mlýnech unikátní úpravy. Po válce se mlýn již nerozběhl. V roce 1972 byl mlýn ještě naprázdno roztočen a od té doby pomalu chátral. Škody uvnitř způsobili vandalové. Současný majitel, pravnuke posledního mlynáře, již začal s rozsáhlou opravou. V roce 2004 dal mlýnu novou šindelovou střechu včetně krovů. Následovat bude oprava vydrolených cihel ve zdivu, nové podlahy a hlavně nové perutě. Osamělá, cihlová stavba s novými perutěmi bude opět pěknou krajinnou dominantou. Mlýn je veřejnosti nepřístupný.

Historie

Architektura

Stav nemovitosti	Dochován bez nežádoucích přestaveb
Typ	Holandský
Dominantní stavební konstrukce	Zděná - cihlová

Historické prvky

Exteriér

- Natáčení (mlýna, střechy, turbíny)
- Okna
- Vikýř pro hřidel
- Natáčení (mlýna, střechy, turbíny)
- Schodiště

Parametry

Technologie

Technologické vybavení

- Existující obyčejné složení (Počet: 1)
- Existující umělecké složení (Počet: 1)

Popis technologického vybavení

Technologické vybavení

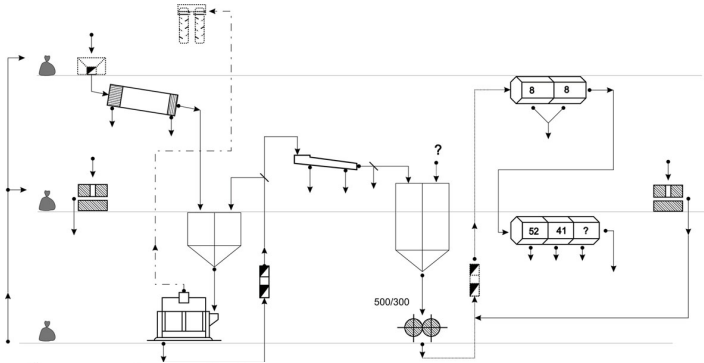
Stopy po neexistující mlýnské technologii

Doplňkový provoz

Doplňkový provoz - popis

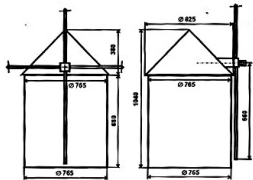
Historické prvky

- kapsový dopravník
- koukolník
- loupačka (Průmyslový)
- magnet
- mléčí kámen
 - francouzský kámen (Počet: 2)
- moučnice
- násypný koš
- natáčení perutí (Jak se natáčí: rumpálem)
- paleční kolo
- převody
- pytlový výtah
- svislá hřidel (Kovová)
- šrotovník
- transmise s řemenicemi (převody palci, převody ozubením)
- řemenice
- válcová stolice
- větrné kolo (perutě rovné)
- vodorovný hřidel - val
- vysévač hranolový (Průmyslový)
- výtahy a dopravníky
- zásobník

Chvalkovice - rozměry

Stránka

vnější rozměry pod střechou: průměr 765 cm tvar střechy: víceboký jehlan
vnější rozměry u země: průměr 765 cm výška ke střechě: 660 cm
výška celkem: 1040 cm rozměr střechy: průměr 825 cm, výška 380

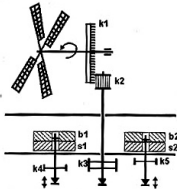
Chvalkovice - řzevod

Stránka

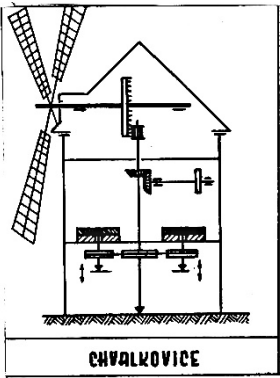
Hnací mechanismus (rozměry v mm)

VĚTRNÉ KOLO	průměr:	13200	počet křídel:	4
KŘÍDLO	délka:	3850	plocha (m2):	8,2
Smysl otáčení (pohled zvenku):		proti hodinovým ručičkám		
HLAVNÍ HRÍDEL	průměr:	500	délka:	6800

PALEČNÉ KOLO	K1 průměr:	2700	zubů:	90
DALEŠÍ PŘEV. KOLA	K2 průměr:	380	zubů:	12
	řemenice K3 průměr:	1400	zubů:	
	řemenice K4 průměr:	900	zubů:	
	řemenice K5 průměr:	980	zubů:	

MLEČÍ KAMENY	běhoun B1	průměr:	1150	výška:	200
	spodek S1	průměr:	1150	výška:	200
	běhoun B2	průměr:	900	výška:	450
	spodek S2	průměr:	900	výška:	200

Por. č.	Lokalita	Typ	Větrné kolo			Převodové poměry				Poznámka	
			φ D mm	Plocha křídla m ²	Počet křídel	i ₁	i ₂	i ₃	i celk.		
1.	CHVALKOVICE okr. Vyškov	zděný	14000	Není možno zjistit. Chybí. Odměření ze staré fotografie ~10	4	7,66	1,55	1,47	Kameny I.: 11,9 Kameny II.: 11,3	Náhon dvoustupňový zdola. 2 složení, pohon řemenovými převody. Přídavné náhony pro pohon rotačního síta a výtahu na obilí.	
Mlečící kameny					Schéma převodu						
běhoun			spodek								
φ výška			φ výška								
mm			mm								
Běhoun I φ 910 výš. 440			Spodek I φ 890 výš. 185								
Běhoun II φ 910 výš. -		Spodek II φ 890 výš. -									

Vypište údaj a číselná značení strojově nezměnitelné
a vložte a přilepte oběma do 30 dnů!

Nevyplňujte: 5846/748W

Firma (jméno a přesná adresa): Jan Vilek Chrástkovice 91
ok. Vyškov p. tov. Fradlice, Morav.

MLYŇÁŘSKÉ ŮSTŘEDÍ
v PRAZE
Dělo 18.VIII.1939 Počet listů
Rejstřík 5396 Číslo 11108

Dotazník
k zápisu do mlynářského rejstříku

podle ustanovení vládního nařízení č. 362 ze dne 21. prosince 1938, kterým se provádí upravení státního výboru ze dne 27. října 1938, č. 258 Sb. z. n., o zřízení rejstříků a o rozšíření jejich výměry účelů.

1. Stanoviště mýlna.

Obec: Chrástkovice Osada (samota) _____
Číslo popisné 91 Pošta Lové Fradlice Telefon: poštovní úřad
v. Fradlice, č. 250 telefon _____ Stanice dráhy Kevnice
Politický okres Vyškov Mlýn leží v obvodu společenstva mlynářů
v Chrástkovice Katastrální čísla pozemků, na kterých stojí mýlna
i budovy pomocné 159 Pozemky tyto jsou zapisky
v pozemkové knize u okresního soudu v Gmelnice
Číslo vložek 102

2. Majitel.

Jako vlastníci mýlna v den 31. října 1938 byli v pozemkové knize zapiski (uveďte přesná jména, adresy a
výši jejich vlastnických podílů): Jan a Marie Vilhoří

Kdy nynější majitel (é) mlýn převzal (i)? 1. 1934
Kdy byl předchozím majitelem? Jan Vilek

3. Provozovatel.

Jméno a adresa osoby nebo firmy, na její účet se mlýn provozoval dne 31. října 1938 Jan Vilek

18. Skladistiště.
(Podle účinné k 31. října 1938.)

a) Skladistištění na obilí.

Popsjte podrobně, kde a jakým způsobem jest u Vás ukládáno obilí určené ke zpracování ve mlýně!
U sýpek uvedte jejich polohu, umístění v buškové (litné) poschodí, způsob, jakým je obilí na sýpku dopravováno. Popisťte též přístroje strojní zařízení (rozměry všech strojů, jméno výrobce, výkon a účel, k jakému jsou používány, vše podle stavu k 31. říjnu 1938.)
Nemáte-li zvláštního skladistiště na obilí, popísťte, kde a jakým způsobem obilí unkládájete!

P R Í K L A D :

1. Sýpky ve druhém patře nad byty 4 X 5 X 2½ m., na sýpku dopravuje se obilí v putích, ze sýpky ke zpracování prostředím žlabkem. Ke přečistění obilí je na sýpku lukar na strojně pohon.
2. Na vývěrové podlaže mlýna je rolnáq prostor 3 X 8 m. k uložení obilí v putích.

Obilí skladaám v podstěni a v prvním patře dopravuji se tam po zdvizi.

Celkem je možno uložit 30-40 q obilí.

b) Skladistištena na mlýnskú výroby.

Kolik užitečných podlah má skladistiště?
..... Nemáte-li zvláštního skladistište na mlýnské výrobky,
popísťte, kde a jakým způsobem jsou u Vás mlýnské výrobky ukládány:
vynikly ukladaám ve mlýne spřigomí.

Celkem je možno uložit 20 q mlýnských výrobků.
Neví-li kde dostatek místa, poprosje zvláštní list!

Mlýn je připojen na síť elektrický v dodavatelem proudu je firma
V kalendářním roce 1938 bylo odebráno KW hodin.

9. Daň z vožní síly.

Kolik jste zaplatil(i) v roce 1938 daně z vožní síly: paušálům K podle rejstříku K

10. Dopravní prostředky.
(Podle stavu k 31. květnu 1939.)

a) Jest ke mlýnu zavedena vlečka dráhy? (ano či ne)
b) Kolik má mlýn vlastních nákladních automobilů a užitkových zařízení: do 15 q
od 15–30 q přes 30 q

11. Zaměstnanci.
(Podle stavu k 31. květnu 1939.)

Počet úředníků počet dělníků kvalifikovaných počet dělníků pomocných
počet učtů 14335

12. Semelky.

Druh smlí a způsob zpracování:	Za celý kalendářní rok 1938, nejpozději do 1. ledna do 1. února 1939	Za období od 1. ledna do 31. května 1939
1.	2.	3.
a) pšenice semleté		
b) žito semleté		
c) ječmene semleté na mouku		
d) ječmene zpracováno na kroupy semleté a semleté	10	2
e) oves zpracováno na oves loupáný a ovesné vločky		
f) kukurice semleté na mouku a šрупici		
g) brachu		
h) prosa		
ch) pohanky		
i) soji		
j) bobů		
Celkem a) až j)	10	2
Seřetováno, případně macháno ke krmným účelům (obilí, obilných zrnků i ostatních plodin celkem)	328	110

3280

3

[illegible]

20. Spalovací motory

Popis typu	Typ motoru (na tv. motoru číslo)	Jméno výrobce	Rok výroby	Typ motoru	Podstata motoru	Průměr výstupní vrtání	Podstata motoru	Průměr výstupní vrtání	Průměr výstupní vrtání	Průměr výstupní vrtání
1.	plumaci	Václav Kučera	1918	4	4	40	220	240	18	

(u motorů plynových připojte popis jejich generátorů)

Generátor "Lelitaria Ekosoni"
výrobce Jan Kubel

21. Jiný pohon

Popište podrobně jiné pohonné stroje, udejte jejich druh, rok výroby, jméno výrobce, rozměry a vý-
konnost!

Větrný orgán asi 8 ft.

Nestčí-li zde dostatek místa, přiložte přílohu listů!

Je-li provozovatel nájemcem mlýna, kdy převzal mlýn? na jakou dobu?

Kdo podle nájemní smlouvy je povinen udržovat a obnovovat budovy a

zařízení mlýna? Byli-li mlýn dříve též pronajímán, kdo byl před-

chozím nájemcem? Provozovatel jest zapsán v obchodním

(společenském) rejstříku u krajského soudu v

Jak zní protokolovaná firma? Josef Vilek

Za firmu platně podepisují: Jan Vilek syn

4. Živnostenské oprávnění

Mlýn byl v den 31. října 1938 provozován na základě živnostenského listu číslo 12848/38

ze dne 1. 12. 1938, vydaného okresním úřadem v Vysoké

na jméno Josef Vilek, živnost mlynářská, stanoviště

živnosti: obec Chrástovice, čp. 91. Je-li mlýn provozován po továrenskou,

připojte opis výměru, jímž úřad toto provozování vzal na vědomí!

5. Schválení provozovny

Mlýn byl schválen jakožto provozovna okresním úřadem v Vysoké

výměrem číslo jednací 2 ze dne 1. 12. 1938. Připojte opis výměru!

6. Kontingent

a) Mlýn měl ověřeni základního množství obchodního mléti ze dne

číslo 12848/38 na 1. 12. 1938, q pšenice a 12848/38 q žita.

b) Mlýn měl stanovené přípustné množství nájemního mléti pro výrobní období 1936-37 ze dne 1. 12. 1938

29. června 1938, číslo 12848/38 na 250 q pšenice a žita dohromady;

7. Provoz

Byl mlýn po celou dobu od 1. srpna 1937 do 31. října 1938 nepřetržitě v provozu? (ano, ne?)

V případě přerušení provozu uveďte přesné datum, kdy byl provoz přerušen

a kdy znovuzahájen? Byl mlýn nepřetržitě v provozu v době od 31. října 1938 do

31. května 1939? Jestliže nikoliv, adéte, kdy byl provoz přerušen a kdy znovu-

zahájen?

8. Spotřeba paliv a elektrického proudu

V kalendářním roce 1938 mlýn spotřeboval uhlí, koksu, sastruční, mouru 70 q, nefti, benzínu,

palivního oleje 1 q. (Nehodící se škrtněte!)

13. Budovy

Popište podrobně všechny budovy mlýna a budovy pomocné, které slouží účelům mlynářským, podle stavu
k 31. říjnu 1938! Vyznačte jejich rozměry (délku, šířku a výšku pod střechou, počet patér), způsob stavby
a účel, kterému slouží! Případně připojte plán všech budov, máte-li jej k dispozici, anebo aspoň polo-
planý náčrt a fotografii!

P R Í K L A D :

1. Mlýnská budova 15 m dlouhá, dvoupatrová, 8 m široká, 9 m vysoká, oděná, v části 1934 m je mlýn,
na oběma 3 X 8 m jsou v přízemí a v prvním patře bity, v druhém patře a v podkrovní izby;

2. Přípojná budova hospodářská 20 m dlouhá, 4 m široká, přízemní, oděná. V části 6 X 6 m přiléhá ke
mlýnu je skladiště mouky. Atid.

Mlýn stojí v samostatné vsi 200 metrů
na kopci od mlýna bývalý a hosp. budov.
Mlýn jest zděný, do kůlny postavený asi 7 m.
průměr a 7 metrů, má přízemí, 1. patro, a
podstřeší, přípravní malé fobory

Strožerna jest vedle mlýna zásečné vze-
pomní 4 X 6 m. vchod je mlýna jest opod zemi
i grončí.

Nestčí-li zde dostatek místa, přiložte přílohu listů!

14. Stroje vysévací

(Podle stavu k 31. říjnu 1938.)

V následujících tabulkách popište podrobně všechny stroje vysévací, hranolové, odstředivé, rovinné, tří-
dici, jakož i všechny stroje k čištění krupic a dunstů! V těchto tabulkách neuvádějte však stroje, které
byly již popsány v otázce 16. (Čistírna.)

a) Vysévače hranolové a odstředivé

Průběh číslo	Druh vysévače	Jméno výrobce	Roční výroba deka	Roční výroba setráž	K jakému účelu je vyroben podrobně	Je v provozu a jaký
1.	hranolový	osm	240	80	rovná, rovná, ano	
1.	hranolový	"	190	80	přídě, rovná, ano	

Nestčí-li zde dostatek místa, přiložte přílohu listů!

V následujících tabulkách popište všechny stroje mlecí, šrotovací, mačkáci, rozměšňovací, tedy válcové stolice, kameny, šrotovničky, detacheury a podobně. Stroje uveďte v pořadí podle pracovního postupu (napřed pro mletí pšenice a pak žita) podle stavu k 31. říjnu 1938.

[illegible]

* U stolic dvoupárových uveďte rozměry každého páru válců zvlášť.

19

Pozna- tione	Druh	Značka výrobce	Barvy	Podst. materiál výrobek	V jakém stavě je předmět vstupní k	Za průběhu výroby
1	2	3	4	5	6	7

Přísl. číslo	Druh stroje	Jedna výchoze	Roční vý	Ko které státní je výchoze stavějí žid. občanské číslo a řádové a?	Je v stavějí a řádové
1	2	3	4	5	6

Popsište podrobně zařízení na šrotování ke krmným účelům! U strojů uveďte jméno výrobce, rozměry, výkon, účel, k jakému jsou používány a jsou-li v provozu či nikoliv.

1. Protobrik prům 100 l. graný pon
p své káni na Novosadu

Neni-li zde dostatek místa, připojte v'štetí list.

12

V následující tabulce vyznačte množství obilí nebo jiných plodin, které bylo by možno vyznačeným způsobem zpracovati ve Vašem mlýně na zařízení podle stavu v den 31. října 1988, a to jednak za 24 hodin a jednak nejvyšší množství jednotlivých druhů obilí a ostatních plodin, které bylo by možno vyznačeným způsobem zpracovati za celý kalendářní rok.

Přidana	Zdobou upravená	Výrobní náklady v Kč	
		za 10 kusů	za celý nář.
1	2	3	4
a) plánice	mleti	5	400
b) što	mleti	8	600
c) ječmen	mleti na mouku		
d) ječmen	na kroupy, krupky a krupiel		
e) oves	na oves loupaný a ovesné vločky		
f) kukuřice	na mouku a krupici		
g) hrách			
h) proso			
ch) pohanka			
i) soja			
j) bobý			

obilí a ostatní plodiny	žroťování a mačkání k účelům krmným	24	1.000
---------------------------------	--	----	-------

Sdílejte podobně, získa náhodu uvedená množství můžete zpracovávat (mlít) souasně nebo střídavě a ještě tedy je Váš mlynář zařazen tak, abyste mohli na př. souasně smílet pšenici a žito anebo mlít jen buď pšenici nebo žito, t. j. střídavě. Nemůžete-li zpracovávat všechny typy souasně, sdílejte také příčný (společný) zařízení pro mletí pšenice i žita nebo nedostatek pohonu nebo malý výkonost čistiny tak, jako podobně:

Albijn jest zarizen na stridave mlži
pro nedostatok miata. Wiže pri tom však
proták pracoviti stale.

Nemí-li zde dostatek místa, připojte zvláštní list!

Předcházející otázky č. 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 byly zodpověděny podle stavu k 31. říjnu 1938. Od toho dne uplynulo však už sedm měsíců, proto v dalším uvedte vše, co se po dni 31. října 1938 změnilo, a to zejména pokud jde o

majitele mlýna, provozovatele, živnostenské oprávnění, živnostensko-právní schválení provozovny, budovy mlýna, skladisté, pohon, čistiřna, stroje mlecí, stroje vysévací, stroje pomocné, speciální výroby, neoploštělé provozovny.

Všechny změny popište podle stavu ke dni, kdy vyplňujete tento dotazník! Byly-li v mezidobí postaveny nové stroje a zařízení, napište opět jejich druh (systém), jméno výrobce, rozměry a účel, k jakému jsou používány.

Není-li vše dostatek místa, připojte další list:

Prohlašuji (eme), že veškeré tyto údaje a všechny další vysvětlivky k nim jsem (jsme) učinil(i) podle nej-
lepšího vědomí a svědomí.

ve Chvalonicích dne 16/VII. 1939

Jan Visek
Vlastnoručně (firemně) podle majitele

Jan Vitek
Vlastnoruční (firemní) podpis provoz

1

Současné fotografie - objekt v krajině

Současné fotografie -

technologické vybavení

Současné fotografie - interiér - detaily stavebních prvků

Současné fotografie -

interiér

Ostatní

Historické fotografie a pohlednice

